

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถ้าการศึกษาหมายถึงการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์คือการเข้าใจชีวิต ทำให้มนุษย์เจริญเติบโตในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ความรู้ความเข้าใจที่มนุษย์สั่งสมมา ทำให้มนุษย์รู้จักสะสมประสบการณ์ ผักผ่อนทักษะที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาการดำรงชีพและสร้างสังคมให้เจริญก้าวหน้าได้ จึงสรุปได้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์คือ ปัจจัยที่ทำให้มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้ากว่าสัตว์โลกอื่นๆ (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2542 : 37)

วิวัฒนาการของโลกปัจจุบันนี้ทุกประเทศทั่วโลกต่างมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาประเทศของตนเองไปสู่ความทันสมัย ซึ่งเป็นไปตามกระแสเศรษฐกิจของโลก ไม่มีประเทศใดในโลกที่ต้องการอยู่โดดเดี่ยว โดยไม่มีการหมุนเวียนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวไปสู่โลกไร้พรมแดน ประเทศไทยได้ก้าวไปสู่ความเป็นสากลทางกระบวนการพัฒนา ผลจากการพัฒนา ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างพื้นฐานและการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยที่ไม่มีพรมแดนกันขวางกระแสการรับรู้ของประชาชนที่มีชีวิตที่ทันสมัยมากขึ้น มีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การกระทำ การเปลี่ยนแปลงไปจากดั้งเดิมเป็นแบบสมัยนิยมมากขึ้น (สรวรธณ โคตยา, 2544 : 1)

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญปัญหาในการพัฒนาประเทศมากมาย ทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและด้านอื่นๆ แม้ประเทศไทยจะเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก แต่ปัญหาสังคมก็เป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไข เนื่องจากการพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมของประเทศด้วยการพัฒนาคนจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524 : 1)พัฒนาจากความสามารถในการจัดความยากจนของกลุ่มผู้ยากไร้ในสังคมถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ โดยเห็นว่าในสังคมที่มีผู้ยากไร้เป็นจำนวนมากนั้นการพัฒนาก็คือการมุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของคนกลุ่มนี้เป็นอันดับแรกและระดับการพัฒนาวัดได้จากการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเขาเหล่านั้นทั้งนี้โดยยังไม่ต้องคำนึงว่าเขาจะต้องร่ำรวยขึ้นมาทันที เพียงแค่สนองความต้องการ พื้นฐานให้เขาได้ก็เท่ากับเป็นการช่วยเขาในขั้นต่อไปด้วย (To "Have Enough" In Order To"Be More")

การพัฒนาเป็นการมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายอาทิ การศึกษาเรื่องประชากร กลุ่มเด็ก ก็จะพุ่งถึงถึงการยกระดับคุณภาพของประชากรกลุ่มเด็กให้สูงขึ้นทีละระดับ ในระดับคุณภาพนั้น จะกำหนดความต้องการพื้นฐานตามช่วงพัฒนาการทางอายุของเด็ก โดยในระดับแรก กำหนดให้มีบริการสนองความต้องการขั้นต่ำที่เด็กทุกคนพึงได้รับตามสิทธิที่เกิดขึ้นเป็นมนุษย์ เมื่อสามารถตอบสนองความต้องการขั้นต่ำได้ทั่วถึงแล้ว ก็จะขยับไปสู่การสนองความต้องการเพื่อให้เด็กเกิดคุณภาพในระดับสูงขึ้นไป การพัฒนาจะพิจารณาให้เด็กทุกกลุ่มในช่วงอายุต่างๆ เพื่อให้เด็กทุกกลุ่มเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญสำหรับมนุษย์ประการหนึ่งที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดช่วงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพ ได้อย่างมีความสุขซึ่งรวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สุวัจชัย ฉัตรชุมสาย, 2541 : 2) การจัดการศึกษาของเด็กและเยาวชนมีทั้งการศึกษาในระบบ โรงเรียน และศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งการศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดให้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนอย่างเป็นทางการ ได้เริ่มมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2411 ในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ตั้งโรงเรียนขึ้นในพระบรมมหาราชวังให้บุตรของข้าราชการได้ศึกษาเล่าเรียน เพื่อเข้ารับราชการ ต่อมา พ.ศ.2524 โปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง โรงเรียนมหาดเล็กฝึกสอนบุคคลที่จะออกไปรับราชการเป็น นายร้อย นายสิบ ที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ และเริ่มตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรเป็นครั้งแรกที่วัดมเหยงคณ์พารามเป็นแห่งแรก ในปี พ.ศ.2427 โครงการนี้ต่อมาได้แปรรูปเป็นแผนการศึกษาชาติ โดยมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขครั้งสำคัญเพื่อให้เหมาะสมกับกาลเวลา กล่าวคือ ในระยะแรกๆ เมื่อเริ่มแผนการศึกษาฉบับแรกในปี พ.ศ.2475 ได้มีการกำหนดให้บุคคลได้รับการศึกษาตามความสามารถแห่งปัญญา และเน้นเพื่อการอาชีพ แผนการศึกษาฉบับต่อมา พ.ศ.2479 กำหนดให้บุคคลได้รับการศึกษาเพื่อทำหน้าที่เป็นพลเมืองตามระบอบรัฐธรรมนูญเต็มที่ แผนการศึกษาฉบับที่ 3 พ.ศ.2494 เริ่มขยายการศึกษาออกเป็น 7 ปี และพยายามครอบคลุมประชาชนในท้องที่ต่างๆ มากขึ้น ต่อมาแผนการศึกษาฉบับที่ 4 พ.ศ.2503 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลให้ทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับ โดยให้ถือว่าการขาดแคลนทุนทรัพย์ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ในปี พ.ศ.2520 แผนการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมายระดับการศึกษา กำหนดเวลาเรียนกิจกรรมเนื้อหาคุณสมบัติผู้เขียนตำราและการจัดการตลอดจนค่าใช้จ่ายในการศึกษา แผนนี้ได้กำหนดระดับการศึกษาเป็น 5

ระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา ต่อมาได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรในแต่ละระดับเรื่อยๆ มาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนโครงสร้างระบบการศึกษาของไทยมี 5 ระดับ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นแต่ละระดับมีรายละเอียดคือ

- ก่อนประถมศึกษา : นโยบายหลักของการศึกษาก่อนประถมศึกษา ระบุชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เป็นครั้งแรกกล่าวคือ การอนุบาลศึกษาส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนรัฐทำเป็นตัวอย่าง อีกทั้งเร่งรัดและสนับสนุนให้ชุมชนร่วมกันรับภาระกับหน่วยงานของรัฐ ในการอบรมเลี้ยงดูก่อนวัยเรียนในชนบทท้องถิ่นห่างไกลและแหล่งเสื่อมโทรม

- ประถมศึกษา : จัดเป็นการศึกษาที่รัฐจัดให้ทุกคน โดยระบุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504 – 2506 – 2509) ในแผนเดียวกันนี้เอง ช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี ค่อยมาลดระยะเวลาการศึกษาภาคบังคับจาก 7 ปี เหลือ 6 ปี เพื่อเตรียมเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อไป

- มัธยมศึกษาตอนต้น : เป็นการศึกษาตามหลักสูตร 3 ปี ต่อจากประถมศึกษาตามแผนพัฒนาแห่งชาติ พ.ศ.2503 เยาวชนที่มีอายุ 15 ปี จะเริ่มเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพราะเป็นระดับประถมศึกษา 7 ปี และเริ่มเข้าเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่ออายุ 7 ปี แต่ต่อมาแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 เยาวชนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะมีอายุประมาณ 13 – 14 ปี เพราะประถมศึกษามีเพียง 6 ปี และเด็กจะเริ่มเข้าเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่ออายุ 6 ปี มีจำนวนมากกล่าวคือ ร้อยละ 60 ฉะนั้น เยาวชนที่มีอายุ 15 ปี ส่วนใหญ่จะอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- มัธยมศึกษาตอนปลาย : เป็นการศึกษาตามหลักสูตร 3 ปี ต่อจากมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งอาจแบ่งออกเป็น มัธยมศึกษาสายสามัญ กรมอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และวิชาชีพเฉพาะอื่นๆ เช่น พยาบาล ทหาร ตำรวจ ฯลฯ

- การศึกษาระดับอุดมศึกษา : มี 4 ประเภท คือ 1) การอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2) กรมการฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตร การศึกษาชั้นสูง 3) การศึกษาวิชาชีพชั้นต่างๆ ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย และ 4) การศึกษาวิชาชีพสาขาต่างๆ ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี

เมื่อพิจารณาโครงสร้างระบบการศึกษาในระบบแล้ว แนวโน้มที่เด็กจะเข้าเรียนหนังสืออายุน้อยกว่าเดิมคือ 6 ปี หรือน้อยกว่านั้น ถ้าเด็ก – เยาวชนได้ศึกษานำเรียนต่อเนื่องโดย

ไม่ขาดตอนจะมีผู้จบระดับอุดมศึกษาอายุโดยเฉลี่ย 22 ปี และมีแนวโน้มที่จะเรียนต่อในระดับปริญญาโท ซึ่งเปิดรับสาขาต่างๆ มากมายในสถาบันอุดมศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเยาวชนเหล่านี้จะจบการศึกษาเมื่ออายุ 24 - 25 ปี การศึกษาทุกระดับชั้นจึงเป็นพื้นฐานปลูกฝังให้ก่อเกิดสติปัญญา ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ และคุณธรรมทั้งหลาย เพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมต่อไป

จังหวัดสมุทรปราการ สร้างขึ้นเมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ในสมัยของพระเจ้าทรงธรรม มีชื่อปรากฏอยู่ในพระราชกฤษฎีกา ซึ่งตราขึ้นเมื่อ พ.ศ.2178 พระเจ้าทรงธรรมได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเมืองสมุทรปราการขึ้นที่บริเวณคลองบางปลากด มีฝรั่งชาติฮอลันดาเข้ามาค้าขายกับไทยในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ เป็นพ่อค้าที่มีมนุษยสัมพันธ์และติดต่อกับคนไทยเป็นอย่างดีอีกทั้งกระทำความดีความชอบกับทางราชการแผ่นดินหลายประการ สมเด็จพระเอกาทศรถจึงได้ทรงพระราชทานที่ดินบริเวณเหนือคลองบางปลากดให้เป็นที่ตั้งคลังสินค้า เป็นที่อยู่ของเจ้าหน้าที่ เป็นสถานที่ที่ฝังศพและบริบูรณ์ด้วยเครื่องใช้ที่จำเป็นและทันสมัย จนได้รับการยกย่องในหมู่ชาวฮอลันดา ว่าเป็นเมือง “นิวอัมสเตอร์ดัม” (ปัจจุบันน้ำเซาะพังไปหมดแล้ว) ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เห็นว่าทางปากน้ำเจ้าพระยานั้นหากมีข้าศึกเข้ามารุกรานพระนครจะเข้าได้ง่าย ทรงโปรดให้กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) กับพระยาพระคลัง (ดิศ) ก่อสร้างเมืองสมุทรปราการขึ้นมาใหม่ในปี พ.ศ.2362 ครบบริเวณ “บางเจ้าพระยา” คือตำบลปากน้ำในปัจจุบัน ใช้เวลาสร้างประมาณ 3 ปี จึงแล้วเสร็จ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ, กลุ่มส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม, 2542 : 4)

จังหวัดสมุทรปราการ เป็นจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 13 - 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 - 101 องศาตะวันออก มีพื้นที่ 1,004.1 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 0.2 ของพื้นที่ทั้งสิ้นของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลาง แยกพื้นที่ออกเป็นด้านตะวันออกและตะวันตก มีพื้นที่ทางการเกษตรประมาณร้อยละ 40 และมีแนวโน้มลดน้อยลง พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนเมือง และแหล่งอุตสาหกรรมอื่นๆ ประมาณร้อยละ 60 มีการปกครองโดยแบ่งเขตการปกครองเป็น 5 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 50 ตำบล และ 462 หมู่บ้าน สำหรับในระดับท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล 26 แห่ง เทศบาลตำบล 4 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง และสุขาภิบาล 12 แห่ง ประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 973,918 คน แบ่งเป็นเพศชาย 476,514 คน และหญิง 497,404 คน (31 ธันวาคม 2542) มีโรงงานอุตสาหกรรมประมาณ 5,000 กว่าโรงงาน

ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก เช่น การผลิตยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนและอุปกรณ์เกี่ยวกับรถยนต์ตลอดจนเครื่องอุปโภคบริโภค มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัด 155,705.669 ล้านบาท รายได้ประชากร : คน : ปี จำนวน 173,006 บาท (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ. กลุ่มส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม. 2542 : 7)

จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากทั้งประชากรที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและประชากรที่อพยพเข้ามาทำงาน หรือประชากรแฝง ประชากรส่วนหนึ่งอยู่ในวัยเรียนและกำลังรับการศึกษาจากสถานศึกษาต่างๆ ซึ่งมีโรงเรียนระดับต่างๆ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนประมาณ 200 กว่าโรงเรียน (มณฑล สุโขทัย. 2540 : 3)

สถานศึกษาต่างๆ โดยมีสถานศึกษาในระบบจำนวน 281 โรงเรียน ครูผู้สอนจำนวน 8,568 คน จำนวนนักเรียนที่เรียนในสถานศึกษาในระบบ จำนวน 190,967 คน จำนวนนักเรียนที่เรียนสถานศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน 91,280 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ. กลุ่มส่งเสริมการศาสนาและวัฒนธรรม. 2542 : 2)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้กรมวิชาการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งการปรับปรุงในครั้งนี้มุ่งเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และมีทักษะในกระบวนการต่างๆ ในกิจกรรมที่ปฏิบัติ สามารถนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

การวัดผลประเมินผลการเรียนเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามเป้าหมายของหลักสูตรเพื่อให้แนวทางการปฏิบัติในเรื่องการประเมินผลการเรียนการสอนของแต่ละ โรงเรียน ไปในแนวเดียวกัน จึงมีคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก.612/2533 ลงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2533 ว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งกล่าวถึงหลักการประเมินผลการเรียนของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ ให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับทุกโรงเรียน ที่มีหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเหมือนกันหมด

ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การประเมินผลการเรียนของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นของแต่ละโรงเรียน ได้ถูกกำหนดมาตรฐาน โดย กระทรวงศึกษาธิการ ไว้ในเบื้องต้นแล้ว

กรมสามัญศึกษา เป็นส่วนราชการหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาของชาติ ด้านการมัธยมศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ และการศึกษาพิเศษโดยต้องดำเนินการ และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่ได้รับการศึกษาตามความเสมอภาคของแต่ละบุคคลให้สอดคล้องและสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจการเมือง และการปกครองประเทศ ตลอดจนได้ประสพการณ์ในการทำงาน ทำให้การมัธยมศึกษาจำเป็นต้องมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามโครงสร้างของประเทศ ทั้งด้านการเพิ่มจำนวนโรงเรียน จำนวนนักเรียน บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณในการดำเนินการให้กับโรงเรียนมัธยมศึกษา

จังหวัดสมุทรปราการ มีโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่หลายสังกัด ซึ่งได้แก่

- โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดเทศบาล หรือสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ที่มีนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
- โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด หรือสังกัดเอกชนที่มีนักเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีปัญหาในด้านการบริหารงานของโรงเรียน ในสังกัดที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งระบบการบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานการเงิน การพัสดุ และการบริหารงบประมาณ ซึ่งเป็นการยากที่สำนักงานศึกษาจังหวัด ที่กรมสามัญศึกษามอบหมายจะดูแลได้ทั่วถึง แม้ว่าบุคลากรของโรงเรียนกรมสามัญศึกษาให้ช่วยราชการ ณ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหา ก็ไม่อาจช่วยแก้ปัญหาที่สำคัญๆ ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาซึ่งมีจำนวนมากได้ ในเวลาต่อมา กรมสามัญศึกษาได้เสนอกระทรวงศึกษาธิการประกาศจัดตั้ง สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด เพื่อให้ปฏิบัติงานของกรมสามัญศึกษาตามที่กรมสามัญศึกษามอบหมายและกรมสามัญศึกษาได้ออกระเบียบกรมสามัญศึกษาว่าด้วยสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดและสำนักงานสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร พ.ศ.2536 เพื่อปฏิบัติงานของกรมสามัญศึกษาเต็มรูปแบบมาจนถึงปัจจุบัน ในส่วนของโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ มี 5 เขต และมีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 22 โรงเรียน (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ฝ่ายพัฒนาการศึกษางานสารสนเทศ. 2544 : 1)

กล่าวได้ว่า กรมสามัญศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาของประเทศที่มีการกลั่นกรองรูปแบบการศึกษา โดยมีคณะกรรมการสามัญศึกษาควบคุมการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการศึกษาในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ตลอดจน

จนสอดคล้องดูแลปัญหานักเรียนถึงครอบครัว (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ฝ่ายพัฒนาการศึกษางานสารสนเทศ. 2544 : 1)

พฤติกรรมต่างๆ ของเด็กซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทยในอดีตกับปัจจุบันนั้นไม่ได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากบิดามารดา ประกอบกับสื่อมวลชนเข้ามามีอิทธิพลมากขึ้น รวมทั้งสังคมเปิดกว้างมากขึ้น เด็กได้เรียนรู้โลกภายนอกมากขึ้น เป็นผลให้เด็กมีอิสระมากขึ้น เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เด็กมีพฤติกรรมเลียนแบบคนอื่นๆ ในสังคม ความสนใจของตนเองมากขึ้น ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ (สรวรรณ โดคาบ. 2544 : 2) การปลูกฝังต่างๆ ให้กับเด็กนักเรียนไทยผ่านกระบวนการศึกษาคามน โยบายการพัฒนาการศึกษาและนโยบายการพัฒนาเด็กมาเป็นเวลานาน แต่นับวันที่การศึกษาเติบโตขึ้น จำนวนนักเรียนมากขึ้น ปรากฏว่าพบเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบมากขึ้น ขาดการมีส่วนร่วมตามสถานที่ต่างๆ ของนักเรียน อัตราการขาดเรียน การหนีเรียนมีอยู่เป็นปกติซึ่งหากรวมไปถึงการที่นักเรียนก่อความวุ่นวายขึ้นในสถานที่ต่างๆ มีมากยิ่งขึ้น (ศิริพรพรรณ เหมรังคะ. 2543 : 2) ตลอดจนปัญหาการติดยาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการไม่มีระเบียบวินัย ปัญหาการไม่เคารพต่อสังคม ส่วนก่อให้เกิดปัญหาทั้งสังคมไทยทั้งถิ่น จากสถิติ การปราบอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ปี 2544 จะเห็นว่าคดีที่เกิดมากที่สุดคือ คดียาเสพติด ส่วนใหญ่ที่จับได้เป็นเด็กและเยาวชนซึ่งในอดีตจะเป็นเด็กที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป แต่ปัจจุบันนี้เด็กที่มีโอกาสเสี่ยงกับการกระทำผิดจะอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป ดังจะเห็นได้จากทฤษฎีจิตสังคม ของ อิริคสัน (Erikson, 1980. อ้างใน ฉวีวัตร อุณหงส์. 2544 : 11) อธิบายถึง ขั้นตอนการพัฒนาของมนุษย์ ไว้ 8 ขั้นตอน แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงขั้นตอนที่ 5 ช่วงอายุ 13-20 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการเป็นเด็กและผู้ใหญ่เป็นช่วงที่มนุษย์มีความขัดแย้งในใจมากที่สุดในชีวิต หากเด็กไม่สามารถจะแก้ไขภาวะนี้ให้ลุล่วงได้ด้วยดี เด็กวัยรุ่นจะกลายเป็นผู้ที่มึนลักษณะประจำคนที่สับสน และจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกที่สับสนไม่มั่นคง ระยะนี้เด็กจะมีสัมพันธภาพที่ขัดแย้งกับผู้ใหญ่ กับเพื่อนและสังคม เช่น ควรจะเชื่อฟังพ่อแม่ดี หรือตนเองดี หรือเชื่อเพื่อนดี ควรเลือกเรียนวิชาชีพ ตามความประสงค์ของพ่อแม่ หรือของเพื่อน หรือของตนเองดี ฯลฯ ขณะเดียวกันเด็กก็จะแสวงหาความเป็นตัวของตัวเองเช่น ความชอบ ความสนใจ ความปรารถนาแห่งชีวิต ปรัชญาชีวิต อาชีพที่ตนประสงค์ เพื่อนต่างเพศที่ปรารถนาที่จะคบหรือเลือกเป็นคู่ชีวิต ฯลฯ เด็กที่ไม่รู้จักตนเองจะมีความสับสน กลายเป็นวัยรุ่นที่ว้าวุ่น หงอยเหงา ไม่เป็นตัวของตัวเอง ขี้กังวล คัดสินใจไม่ได้ ขาดความรับผิดชอบ รู้ดีว่าตนเองถูกทอดทิ้ง อาจกลายเป็น

อันธพาล คดียาเสพติด ผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นว่า เด็กในช่วงวัยนี้เป็นกลุ่มเสี่ยงที่น่าสนใจ จึงนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ซึ่งการศึกษาสำหรับเยาวชนนั้นรัฐบาลได้บังคับไว้ในแผนการศึกษาต่างๆ เป็นการศึกษาภาคบังคับในระบบโรงเรียนซึ่งหากจะวัดผลให้ได้ตามระดับมาตรฐานนั้นกระทรวงศึกษาธิการจะใช้เกณฑ์การประเมินผลกับกรมสามัญศึกษา ซึ่งกรมสามัญศึกษาก็จะนำมาใช้บังคับกับโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาต่อไป

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้วผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาประเทศนั้นต้องพัฒนาคน ซึ่งควรจะเริ่มตั้งแต่เยาวชนเพราะเยาวชนจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ การจะทำให้เยาวชนมีคุณภาพได้ย่อมต้องใช้การศึกษามาพัฒนาศักยภาพ คุณภาพ แต่เยาวชนที่น่าเป็นห่วงและควรดูแลจะเป็นเยาวชนกลุ่มเสี่ยงคือ กลุ่มที่อยู่ในช่วงอายุ 13-20 ปี เป็นระยะที่เข้าสู่วัยรุ่นซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและในจังหวัดสมุทรปราการจะเป็นจังหวัดปริมณฑลที่มีประชากรมากมีความเจริญเข้ามาอย่างรวดเร็วเพราะเป็นแหล่งอุตสาหกรรม แหล่งอขายมุขมาคมมีประชากรแฝงมาก ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าจะศึกษากลุ่มตัวอย่างควรจะศึกษากับกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยศึกษาจากการเรียนในระบบโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเรียนของเด็กว่ามีพฤติกรรมใดบ้างที่ส่งผลต่อเด็กในการเรียนดีหรือไม่ดีโดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งมีอายุประมาณ 12-16 ปี ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 22 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสมุทรปราการ โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ โรงเรียนบางพลีราษฎร์บำรุง โรงเรียนมัธยมวัดคันลำโรง โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว โรงเรียนราชประชาสมาสัย ฝ่ายมัธยม โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบฯ โรงเรียนบางแก้วประชาสรรค์ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เจริญอุดมฯ โรงเรียนบางเมืองเขินค่องอนุสรณ์ โรงเรียนวัดทรงธรรม โรงเรียนหลวงพ่อบ้านคลองด่าน โรงเรียนวิสุทธิกษัตริ์ โรงเรียนบางบ่อวิทยา โรงเรียนพุลเจริญวิทยา โรงเรียนบางหัวเสือบุญแจ่มนิยมนิล โรงเรียนสมุทรพิทยาคม โรงเรียนเป็ริงวิสุทธิธาธิบดี โรงเรียนมัธยมวัดสมุทรกิจวิทยา โรงเรียนสาขาสุทธิราษฎร์อุปถัมภ์ แบ่งขนาดโรงเรียนเป็น 4 ขนาด คือ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กจำนวนนักเรียนรวมกันทั้งสิ้น 39,850 คน(สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ฝ่ายพัฒนาการศึกษา งานสารสนเทศ. 2544 : 19) ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนที่ส่งผลต่อเด็กทั้งเรียนดีและไม่ดีซึ่งจะวัดจากผลการเรียนเฉลี่ยที่กำหนด โดยกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาพฤติกรรมการเรียนของเด็ก ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3) จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมี 22 โรงเรียน แบ่งออกเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 6 โรงเรียน ขนาดใหญ่ 6 โรงเรียน ขนาดกลาง 7 โรงเรียน และขนาดเล็ก 3 โรงเรียน ซึ่งกระจายกันอยู่ในแต่ละอำเภอ โดยมีจำนวนนักเรียนรวมกันทั้งสิ้น 27,281 คน (ข้อมูลวันที่ 10 มิถุนายน 2543) (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ฝ่ายพัฒนาการศึกษา งานสารสนเทศ. 2544 : 19)

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียน ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจังหวัดสมุทรปราการ

1.3 ขอบเขตการวิจัย

เป็นนักเรียนอายุ 12 - 16 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2544 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

1.4 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การกำหนดลักษณะของโรงเรียนจากจำนวนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งออกเป็น 4 ขนาด ได้แก่

1. ขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน
2. ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 501 – 1,500 คน
3. ขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 – 2,500 คน
4. ขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,501 คนขึ้นไป

ผลการเรียน หมายถึง การประเมินผลการเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยการตัดสินผลการเรียน (หมวด 3) มีหลักการดังนี้

1. พิจารณาคัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา
2. พิจารณาคัดสินว่าผู้เรียนได้หน่วยการเรียนเฉพาะผู้ที่สอบได้ระดับผลการเรียน 1-4 เท่านั้น
3. วัดผลปลายภาคเฉพาะผู้ที่มีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น

ตาม หมวดที่ 2 ข้อที่ 9 ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนในแต่ละรายวิชาดังต่อไปนี้

ระดับผลการเรียน	ความหมาย	ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ (โดยประมาณ)
4	ผลการเรียนดีมาก	80 – 100
3	ผลการเรียนดี	70 – 79
2	ผลการเรียนปานกลาง	60 – 69
1	ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด	50 – 59
0	ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ	0 – 49

ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะใช้ผลการเรียนรวมยอดในการสอบภาคเรียนสุดท้ายมาเป็นเกณฑ์

ผลการเรียนรวมยอด ได้แก่ รวมหน่วยการเรียนที่ได้ทั้งหมด หมายถึง รวมผลของจำนวนหน่วยการเรียนวิชาบังคับแกน วิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเสรีที่ผู้เรียนได้หน่วยการเรียนในแต่ละภาคเรียนที่ผ่านมาทั้งหมด

พฤติกรรมกรรมการเรียน หมายถึง พฤติกรรมในชั้นเรียนที่เป็นการแสดงออก ซึ่งธรรมชาติทางร่างกายและจิตใจของมนุษย์ทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ ซึ่งพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกี่ยวข้องนี้มี 2 ด้านคือ

1. พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น การไปกลับโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน ตามตารางเวลาเรียน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การซักถามอาจารย์เมื่อมีข้อสงสัย การศึกษาค้นคว้า ทำรายงานและส่งงาน แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน การทำการบ้าน การขยันทำงานที่มอบหมาย

2. พฤติกรรมที่เกี่ยวกับครูอาจารย์ เช่น ขอบครูที่เคร่งครัดระเบียบวินัย การฟัง คำสั่งครู การตั้งใจฟังและบันทึกการสอนของครู การใช้วาจาสุภาพกับครู

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การถ่ายทอดความเชื่อ ทักษะคติ ค่านิยม และแบบแผน พฤติกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีผลต่อลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบัน ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กแบ่งออกได้ 5 แบบ ซึ่งมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ผู้วิจัย กำหนดที่จะใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดู 2 วิธี คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยกว่าควบคุมมาก และ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยกว่าควบคุมมาก หมายถึง การปล่อยให้เด็กรู้จักคิดตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใด และเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ้าง

การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้อาการแนะนำและฝึกฝนจากพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กพึ่งตนเองได้เร็วและไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานเกินไป

ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการคาดการณ์ไกลจากการกระทำเกี่ยวกับการเรียนของคน เห็นความสำคัญของผลดีและผลเสียที่จะเกิดในอนาคตสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลดีหรือป้องกันผลเสีย ตลอดจนสามารถควบคุมตนเองให้กระทำหรือละเว้นการกระทำบางอย่างตามความต้องการของคน เพราะเล็งเห็นผลเสียที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและผู้อื่นภายหลัง มีความเพียรพยายามปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้ นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ควรจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรม คือ ความสามารถคาดการณ์ไกลเกี่ยวกับการศึกษา ความสามารถในการวางแผนเกี่ยวกับการศึกษา และความสามารถอดทนต่อความต้องการในปัจจุบัน ซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ผู้วิจัยกำหนดให้ใช้ ลักษณะมุ่งอนาคตในด้านความสามารถอดทนต่อความต้องการในปัจจุบัน

ความสามารถอดทนต่อความต้องการในปัจจุบัน คือ รู้จักห้ามใจตนเองควบคุมตนเองเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางของความสำเร็จ ได้แก่ ความสามารถระงับหรือชลอการบำบัดความต้องการต่างๆ ของตนเอง ไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม มีความเพียรพยายาม สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีในอนาคต

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจชนิดหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีการกระทำ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันสูงเด่นที่ตั้งไว้ มีความเพียรพยายามที่จะกระทำโดยไม่ย่อท้ออุปสรรคใดๆ มีความขยันขันแข็งในงานที่ต้องใช้สมองคิดและงานที่ไม่ซ้ำแบบใคร มานะพากเพียรต่อสู้ทำทนาย้วยความสามารถของตนเอง ชอบกระทำสิ่งที่ย่างยากซับซ้อนติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน และสนุกกับกิจกรรมนั้นๆ มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน ตัดสินใจเด็ดเดี่ยว กล้าเสี่ยง ชอบที่จะมีเสรีภาพในการคิดหรือกระทำ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงระดับผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจังหวัดสมุทรปราการ
2. ได้ทราบถึงพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจังหวัดสมุทรปราการ
3. ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจังหวัดสมุทรปราการ
4. สามารถนำผลวิจัย เสนอต่อหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องใช้ในการเสริมสร้างคุณภาพเยาวชนของประเทศไทย